

سخن سردبیر

سالها و شاید یکی دو دهه است که در سایه پیشرفتهای شگرف زیست شناسی، کمتر کسی است که به عظمت دانش زیست شناسی پی نبرده نباشد. زیست شناسی دانش پایه تمام قلمروهای علوم زیستی، کشاورزی، پزشکی و پیراپزشکی است. بعلاوه گستره تاثیر آن در تمام ارکان زندگی و مدیریت کلان جهانی و ملی کاملاً آشکار است. توسعه پایدار بدون توجه به مولفه های محیط زیست و حفظ حیات (در تمام سطوح آن) برنامه کاملی نخواهد بود. کشفیات دقیق و گسترده زیست شناسی و داده های گوناگون حاصل از پژوهشهای زیست شناختی، آموزش و درمان پزشکی را به چالشی بزرگ تبدیل کرده است. سالهاست که به قصد تقویت امر پژوهش در علوم، تولید و انتشار دستاوردهای پژوهشی اولویتی مهم داشته و اغلب استادان نیز به تاسی از این نگرش بیشترین فعالیت خود را به امر پژوهش و انتشار دستاوردهای علمی شان در مجلات پژوهشی اختصاص داده اند. یکی از پیامدهای قابل توجه اولویت دادن به پژوهش تأسیس مجلات پرشمار علمی-پژوهشی داخلی بوده است و دانشگاه ها و موسسات پژوهشی دهها مجله از این نوع را سالانه انتشار می دهند. هرچند این فعالیتهای امری لازم و مفید بوده است لیکن افراط در اهمیت دادن به این نوع نشریات فعالیت استادان و پژوهشگران را در بهبود و ارتقای امر آموزش و گسترش آن تحت الشعاع قرار داده است و آموزش در دانشگاهها و نیز در سطح عمومی دستخوش زیان جدی و نگران کننده ای شده است. از این رو پرداختن به وجوه آموزشی زیست شناسی و نشر مسائل مرتبط اهمیت بسزائی دارد.

علوم پایه جدید افقهای پژوهشی بیکرانی را در سایه یافته های و داده های فراوان زیست شناسی در برابر خود می بیند. اخبار مربوط به دانش زیست شناسی علاوه بر دانشمندان علوم مختلف برای عامه مردم نیز بسیار جذاب و برانگیزنده است. آنچه بیش از همه اهمیت آن آشکار شده است آموزش یکپارچه (integrated) زیست شناسی و علوم پایه است. در کنار این ضرورت، گسترش آموزش درست یافته ها و داده های زیست شناسی به مخاطبین بیشتر، اعم از دانشجویان، معلمان و عموم مردم است. اینجاست که انتشار مجلات ترویجی اهمیت پیدا می کند. جای چنین نشریاتی در کنار انبوه نشریات پژوهشی، که بویژه در یک دهه گذشته ظهور کرده اند، تقریباً خالی است. هر یک از ما به عنوان مسئولین و یا دست اندرکاران آموزش و پژوهش زیست شناسی در تحقق این مهم مسئولیت داریم؛ یکی از ارکان مسئول چنین آموزشهایی قطعا انجمن های علمی مربوطه هستند که اعضای آنها طبعاً باید از آگاه ترین عناصر در گسترش آموزش و پژوهش درست در قلمرو خویش باشند و انتشار مجلات ترویجی از موثرترین راههای شریک کردن مخاطبین در لذت آگاهی از دانش زیست شناسی و کاربردهای آن در عرصه های زندگی است. آموزش عمومی تر علوم پایه و بویژه زیست شناسی در جهان با نشر چنین نشریاتی سستی دیرینه دارد.

انجمن زیست شناسی نخستین انجمنی است که با هدف ترویج علوم زیستی در ایران تأسیس شده است. تأسیس اولیه آن به پیش از انقلاب برمیگردد که چند سال پس از انقلاب دوباره احیا شد. در سالهای بعد و البته اخیرتر تعدادی انجمن دیگر در حوزه علوم زیستی تأسیس شده اند و برخی از اینها با مشورت و حمایت انجمن زیست شناسی کار خود را شروع کردند. اینها بنوعی فرزندان انجمن زیست شناسی به شمار می روند، همانطور که بچه ها در دامن والدین خود پرورش یافته راههای دیگری پیش می گیرند ولی ارج و منزلت والدین هیچگاه فراموش نمی شود و امیدواریم انجمن زیست شناسی نیز همچنان از حرمت شایسته خود برخوردار باشد. کنفرانسهای دوسالانه انجمن زیست شناسی، معمولاً با دو سه هزار شرکت کننده، بسیار پرمفردار است و طی سالهای گذشته انجمن با سه مجله علمی پژوهشی فعالیت انتشاراتی درخور توجه داشته است. با انتشار این مجله علمی-ترویجی یکی دیگر از اهداف واقعی انجمن، یعنی ترویج دانش زیست شناسی برای مخاطبین عامتر، برآورده شده است. این مجله برای انتشار بموقع و موثر به همکاری و حمایت همه زیست شناسان و علاقه مندان زیست شناسی نیاز دارد.

هدف مجله در کنار ترویج علم زیست شناسی، با انتشار مقالات مروری، اخبار و رویدادها و ... نقد و معرفی برنامه های آموزشی زیست شناسی کشور در تمام سطوح آموزش، ارایه پیشنهادات در بهبود آنها، معرفی فنون و روشهای نوین آموزشی، تجزیه و تحلیل برنامههای آموزشی و نوآوریهای آموزش دروس اصلی و پایه زیست شناسی، معرفی نامداران زیست شناسی و کارهای اصیل و موثر آنها در پیشرفت علم، بویژه پیشرفتهای زیست شناسی، است. پیش بینی شده که تقریباً نیمی از صفحات هر شماره به انتشار آثار تالیف و ترجمه علمی و نیمی دیگر به مقالات تحلیلی یا دیدگاه های مطرح در مسائل بنیادی آموزش و پژوهشی زیست شناسی در کشور اختصاص یابد. در مورد دسته دوم مطالب از صاحب نظران زمینه های گوناگون زیست شناسی به شکل مدعو درخواست خواهیم کرد تا برای خوانندگان مجله نظرات، دیدگاهها و تجربیات خود را در موضوعات خاص معرفی کنند. در کنار این مطالب مجله از دریافت آثار مشابه از سوی هر که دغدغه این مسائل را دارد مشتاقانه استقبال می کند. امیدواریم با استقبال گرم شما از شماره نخست این مجله و همکاری زیست شناسان دلبسته آموزش و پژوهشهای زیست شناسی این مجله جای شایسته خود را در عرصه نشریات ملی به دست آورد.